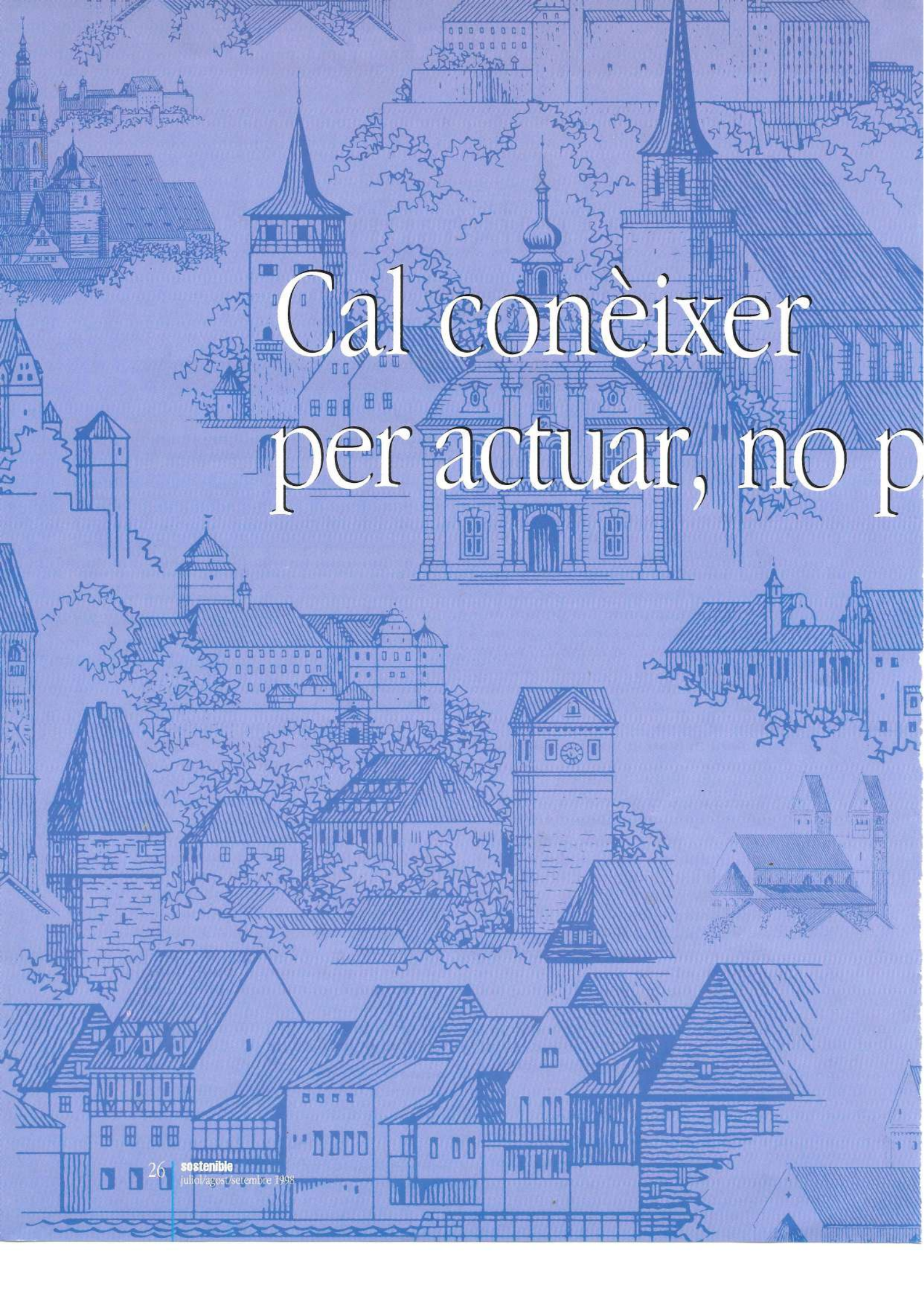

Cal conèixer per actuar, no p

en boca de...

Salvador Rueda

Biòleg i psicòleg, està diplomad en enginyeria ambiental i enginyeria energètica. És membre del comitè d'experts en ambient urbà de la Unió Europea

er recopilar dades

La Comissió Europea presenta el proper mes de novembre, en una conferència a Viena, el document "Cap a una política urbana de la Unió Europea". Salvador Rueda en comenta els continguts i parla dels reptes de la gestió municipal.

—*Fins a quin punt s'ha desenvolupat una política urbana a la Unió Europea?*

—La UE ha estat capdavantera en el desenvolupament de polítiques amb relació a la ciutat i la sostenibilitat en comparació amb d'altres instàncies. Ho va fer amb el "Llibre Verd del medi ambient urbà", al principi dels anys 90, que introduïa elements bàsics que després han estat recollits per altres documents de la mateixa Unió. Ara bé, la Direcció General XI, com a impulsora d'aquestes iniciatives, té un pressupost escàs i una incidència molt minsa sobre les polítiques europees "de veritat". Té moltes idees però poca capacitat d'execució. Això s'inscriu en un context en el qual les polítiques ambientals i de sostenibilitat han entrat en la fase de la verbalització però encara no intervenen en la implantació de polítiques i la dotació de pressupostos suficients per readreçar els processos cap a la sostenibilitat.

Pel que fa al document que la Comissió presentarà a Viena, ha estat molt debatut per les diferents Direccions Generals i, fruit del consens, ha sortit un resultat que jo qualificaria de molt limitat. Ho vull comparar amb l'entrada dels estats a l'euro per a la qual es

van posar unes condicions draconianes, expressades en unes magnituds macroeconòmiques determinades, que donaven una idea clara de cap a on es volia anar i què calia fer per anar-hi. Res d'això succeeix encara amb la sostenibilitat malgrat la presència del concepte en el discurs. No és una oportunitat perduda però sí aprofitada a mitges.

—*El moviment sostenibilista local topa amb fets com que els municipis anglesos disposen de més del 50% del pressupost estatal i els catalans al voltant del 12%. No és això una disfunció per fer polítiques homologables?*

—Efectivament. Allà on l'estat atorga més recursos als municipis, i sempre que hi hagi sensibilitat ambiental, s'avança més. És el cas de Dinamarca, que ha inspirat diversos models de gestió i ha aportat tecnologies innovadores, per exemple en el cas dels residus industrials i orgànics. Si un municipi va curt de recursos tendirà a ajustar per la part que menys llueix i que sol ser la gestió ambiental. Per tant, si creiem en l'assumpció de la sostenibilitat a escala local estem obligats a donar més recursos per desenvolupar unes competències que els municipis, de fet, ja tenen.

—Està prou assumida la idea de sostenibilitat com perquè la seva consecució no hagi de dependre de les canviants conjuntures polítiques?

—Potser està més assumida per alguns grups polítics que per d'altres però jo diria que, amb totes les conseqüències, no està assumida per ningú. Avui dia tothom és sostenible; estem en la fase de verbalització institucional. Ara bé, quan es tracta de traduir-ho en solucions reals, ningú no està per la feina. No és una opinió, crec que aquesta situació es pot demostrar com un fet: quants municipis que es declaren sostenibles han desprogramat sòl urbanitzable? Quants han fet una aposta pel transport públic que impliqui una limitació del privat? Per exemple, el sòl programat per urbanitzar a la Regió Metropolitana de Barcelona els propers anys és tan gran com tot el que s'ha construït des dels 70 ençà.

tat o una de molt més gran. En la realitat sí que hi ha ineficiències, però no tant per la forma d'organització (els municipis responen a realitats respectables i diverses) sinó per l'escassa coordinació entre les diferents instàncies de poder i per la dificultat de treballar junts.

—Per afrontar els problemes cal tenir-ne coneixement. Els indicadors ambientals són encara motiu de desacord. Es pot preveure un avenç en aquest terreny a curt termini?

—Avançar-hi és una obligació. En aquests moments estic treballant el tema dels indicadors urbans i veig que n'hi ha més de 2.000! Això no és gens operatiu. Podem criticar molt els indicadors econòmics tradicionals però almenys són pocs i, en la seva lògica, han estat funcionals. En canvi, en el nostre àmbit la dis-

"Si creiem en la sostenibilitat a nivell local estem obligats a donar més recursos als municipis"

—El vell concepte de Catalunya-ciutat és avui més realitat que mai. Cal valorar positivament aquest país més urbà?

—Es més urbà però no més ciutat. La idea de ciutat està íntimament lligada a la concentració d'activitats diverses en un espai concret. El que tenim ara són moltes zones urbanes i conurbacions segons el model anglosaxó de dispersió i aquest és un model que s'ha de revisar.

—La fragmentació excessiva del poder local que hi ha a Catalunya pot ser un obstacle per assolir de manera eficient els objectius desitjables?

—La idea clau és la de corresponsabilització. Cadascú de nosaltres té la seva part de responsabilitat en el procés cap a la sostenibilitat. L'important és que en cada nivell hi hagi responsabilitat, tant se val si el nivell és un mateix com a persona, una petita comuni-

persió és grandiosa. El problema és que es barregen molts aspectes que no tenen a veure amb la sostenibilitat com, per exemple, els indicadors que expressen la qualitat de vida i que no responen a dades objectives. El que és clar és que els indicadors, siguin quins siguin, han d'assenyalar cap a on ens dirigim i perquè això passi necessitem models de gestió consensuats que ens diguin clarament què volem fer i cap a on volem anar. Aleshores podrem destriar quins són els indicadors que marquen millor la direcció dels objectius establerts en el model. En definitiva, es tracta de conèixer per actuar i no de conèixer per recopilar un cabal immens de dades.

—L'ecòleg Mathis Wackernagel afirma en un article titulat Ciutats Sostenibles? que "superar la contradicció entre el 'saber què cal fer' i el 'no fer-ho' és crucial per avançar cap a la sostenibilitat"...

—La contradicció no la veig en el que aquest autor contraposa sinó en la primera part, en el “saber què cal fer”. Si preguntéssim a diversos experts què cal fer, començaríem a trobar contradiccions entre les seves propostes. No és tan senzill. Les solucions que avui donem als problemes són lineals: a cada problema, la seva solució. Però la suma de petites solucions no dona la gran solució sinó, al contrari, problemes encara més grans. Aquesta mecànica ens porta a solucionar els embussos de trànsit fent més carreteres perquè hi hagi més embussos, i així successivament. És absurd. Cal anar a l'arrel i repensar la mobilitat no ja pel que fa al funcionament sinó a les motivacions.

—Un llibre que ha suscitat polèmica a França recentment, *L'emblème démocratique*, sosté que una oligarquia politicofinancera mana utilitzant el nom de la democràcia. Sense anar tan lluny, hi ha “lobbies”

molt forts en contra del transport públic, que és una qüestió del màxim interès col·lectiu...

—No nego que hi hagi democràcia però, en primer lloc, és una democràcia delegada i, en segon, tots aquells que poden influir en la presa de decisions ho fan, mentre que els que haurien de fer-ho, que són la immensa majoria quan fan seu el propi destí, no ho fan perquè no tenen els mitjans. La reflexió que això em suscita és si aquest tipus d'organització pot permetre que la idea de sostenibilitat s'imposi. Penso que quan es tenen objectius i mètodes de fer diferents, i aquí es tracta justament d'això, calen sistemes d'organització també diferents. En aquest sentit, s'ha d'obrir camí a una democràcia més participativa. Evidentment, els “lobbies” no deixaran d'existir però la correlació de forces només es pot canviar amb un contrapoder que comenci a actuar, el de la majoria, potser avui encara massa silenciós.

— *La globalització porta, malgrat l'augment de les xarxes telemàtiques, un increment del volum de transaccions físiques i consegüentment del consum de recursos. Es pot invertir aquesta tendència?*

—L'estratègia econòmica no ha d'estar basada en el malbaratament de recursos, cosa que ara succeeix, sinó en repensar els sistemes i això implica coneixement i informació. Efectivament, però, en els intercanvis globals, on les ciutats tenen un paper fonamental, el pes d'aquests factors és mínim ara com ara. El criteri bàsic del sistema econòmic és “com més, millor” però de fet no és així. Un exemple: jo tinc una hectàrea de tomàquets, gasto diners en plaguicides, adobs i n'obtingo uns guanys. Doncs bé, jo afirmo que puc obtenir els mateixos guanys reduint a una quarta part el sòl emprat i el consum d'energia i plaguicides, si decideixo plantar la varietat de tomàquets de Montserrat que es ven al mercat quatre vegades més cara. Què he fet? Introduir en el procés un element intangible, que és la informació; per tant, no només no he gastat més recursos sinó que encara n'he reduït l'ús. Més, doncs, no equival a millor. Es tracta d'aplicar aquesta manera de pensar a tot el sistema. No és fàcil perquè la complexitat és molt més gran que la d'una hectàrea de tomaqueres, però precisament aquest és el mèrit que, a través del coneixement i de la informació, donem valor afegit a les produccions i d'aquesta manera creem un valor econòmic sense els perjudicis del consum exacerbats. Si no som capaços de generalitzar l'aplicació d'aquest principi, no ens en sortirem.

Albert Punsola